

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 13/08-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. mája 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť spoločnosti P., a. s., P., zastúpenej advokátom JUDr. I. J., P., pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cb 34/99 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti P., a. s., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cb 34/99 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Spoločnosti P., a. s., p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), z ktorej jej je Krajský súd v Košiciach p o v i n n ý uhradiť 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún) a Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Košiciach je p o v i n n ý uhradiť spoločnosti P., a. s., trovy konania v sume 3 712,30 Sk (slovom tritisíc sedemstodvanásť slovenských korún a tridsať halierov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. I. J., P.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 13/08-6 zo 16. januára 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti P., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cb 34/99 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006.

Zo sťažnosti vyplýva, že:

«Sťažovateľ vo veci P., a. s., P. c/a Q., a. s., K., ako žalobca podal dňa 11. 01. 1999 žalobu na Krajský súd v Košiciach ako vecne a miestne príslušný súd, ktorou sa domáhal náhrady škody vo výške 8.058.355,- Sk. Uvedená škoda mala žalobcovi vzniknúť tým, že žalovaný porušil povinnosti z verejnej súťaže.

V konaní bol dňa 05. 02. 2001 vydaný rozsudok Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 10 Cb 34/99, ktorý bol žalobcovi doručený dňa 15. 03. 2001 a ktorým súd žalobe vyhovel. Žalovaný proti tomuto rozsudku podal odvolanie, na základe ktorého Najvyšší súd SR, ako súd odvolací, v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obo 160/01 dňa 26. 11. 2001 Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Uznesenie NS SR bolo žalobcovi doručené dňa 08. 03. 2002.

Krajský súd Rozsudkom zo dňa 29. 03. 2004, doručenom 29. 04. 2004 (teda až po 2 rokoch) rozhodol tak, že medzi účastníkmi konania došlo k uzatvoreniu zmluvy o dielo „na rekonštrukciu budovy pre S., a. s. K.“. Proti tomuto rozhodnutiu Krajského súdu v Košiciach podal žalovaný odvolanie, na základe ktorého Najvyšší súd SR dňa 25. 10. 2005 (doručené 16. 12. 2005) rozsudok Krajského súdu v Košiciach opäť zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Rozsudkom z 23. 01. 2006, sp. zn. 10 Cb 34/1999-172 (doručenom 14. 02. 2006), Krajský súd v Košiciach žalobu zamietol. Dňa 16. 02. 2006 žalobca tento rozsudok napadol odvolaním. Dňa 15. 03. 2006 bola žalobcovi doručená výzva Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5 Obo 46/2006, na úhradu súdneho poplatku vo výške 483.498,- Sk, ktorý žalobca obratom uhradil. Od tohto úkonu do dnešného dňa nebol vo veci urobený žiadny úkon.

Je zrejmé, že od roku 1999, teda počas 8 rokov nebola vec právoplatne skončená. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je pritom odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (II. ÚS 26/95). Máme za to, že právna otázka, ktorá je v danom prípade riešená, nie je natoľko zložitá, že by si vyžadovala, najmä v prípade Najvyššieho súdu SR, lehotu viac ako 1 rok na rozhodnutie o odvolaní žalobcu zo dňa 16. 02. 2006. Ak by sme aj pripustili väčšiu náročnosť rozhodovanej právnej otázky, neodôvodňuje to viac ako 12 mesačnú lehotu na rozhodovanie, aj s poukazom na to, že ide o vec, o ktorej Najvyšší súd už dvakrát rozhodoval.

(...)

Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujeme, aby Ústavný súd SR vydal tento nález:

Základné práva spoločnosti P., a. s. P., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd Krajským súdom v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cb/34/1999 porušené bolo.

Základné práva spoločnosti P., a. s. P., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd Najvyšším súdom SR v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 (pôvodne 1 Obo223/2004 a 1 Obo 160/01) porušené bolo.

Najvyššiemu súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

Spoločnosti P., a. s. P. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1.500.000,- Sk, ktorú je Najvyšší súd povinný vyplatiť do 1 mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia.

Najvyšší súd je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 3.712,30 Sk.»

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. 1SprV/95/2008 z 28. januára 2008 vyjadril predseda krajského súdu, v ktorom uviedol:

„Vo veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 10 Cb 34/99 sa spis nachádza na Najvyššom súde Slovenskej republiky od 1. 3. 2006.

Keďže nemáme k dispozícii spis, nevieme sa podrobne vyjadriť k postupu nášho súdu, najmä, ktoré úkony a v akých časových reláciách boli vykonávané.

Považujeme za potrebné zdôrazniť, že prvostupňový súd v priebehu šiestich rokov trikrát rozhodol vo veci samej, čo vzhľadom k okolnostiam (nápad vecí, personálne obsadenie) nenasvedčuje existencii zbytočných prietahov.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. KP 8/08-17 z 10. marca 2008 vyjadril predseda najvyššieho súdu, v ktorom uviedol:

„Predmetná vec je na Najvyššom súde Slovenskej republiky od 6. marca 2006 a bola v príslušnom senáte pridelená JUDr. Š. Š. Vzhľadom na jeho dlhodobú práceneschopnosť trvajúcu od 8. januára 2007 po doplnení senátu 5 O veci v tomto senáte pôvodne pridelené JUDr. Š. Š. boli pridelené a postupne vybavované inou predsedníčkou senátu, ktorá bola vo veci 5 Obo 46/2006 referujúcou sudkyňou.

Medzičasom, potom ako došla Vaša žiadosť o vyjadrenie a zaslanie spisu, ako som zistil už bolo vo veci rozhodnuté a to 15. februára 2008. Najvyšší súd Slovenskej republiky

rozhodol rozsudkom tak, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 23. januára 2006 č. k. 10 Cb 34/1999-172 potvrdil. Sťažovateľ a jeho právny zástupca, advokát I. J., boli na verejnom pojednávaní Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 15. februára 2008 prítomní.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zatiaľ ešte nie je písomne vypracovaný.

Vzhľadom na uvedenú situáciu bude vhodné, ak najvyšší súd doručí rozhodnutie priamo účastníkom konania, aby sa spisový materiál nemusel vracat' súdu prvého stupňa a zase ho potom žiadať na predloženie Ústavnému súdu Slovenskej republiky. Preto prosím o predĺženie lehoty na predloženie spisu Ústavnému súdu Slovenskej republiky do 30. marca 2008.“

Predseda krajského súdu v podaní z 28. januára 2008, predseda najvyššieho súdu v podaní z 10. marca 2008 a právny zástupca sťažovateľky v podaní z 20. marca 2008 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní krajského súdu a najvyššieho súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 10 Cb 34/99 a najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 10 Cb 34/99 a najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 je náhrada škody vo výške 7 900 000 s prísl., ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a vec z právneho

a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu. Sťažovateľka bola v konaní aktívna a súčinnosťná. Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľka neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, bol postup krajského súdu a najvyššieho súdu. Ústavný sa zaoberal postupom krajského súdu a najvyššieho súdu v posudzovanej veci nielen z hľadiska sťažovateľkou namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že konanie sa začalo podaním žaloby 15. januára 1999. Krajský súd rozhodol rozsudkom z 5. februára 2001 tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 8 058 355 Sk s úrokom z omeškania. Dňa 29. marca 2001 žalovaný podal odvolanie proti rozsudku krajského súdu. Dňa 26. novembra 2001 najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Obo 160/01 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dňa 29. marca 2004 okresný súd rozhodol rozsudkom tak, že medzi účastníkmi konania došlo k uzatvoreniu zmluvy o dielo na rekonštrukciu budovy S., a. s., K.. Dňa 19. mája 2004 žalovaný podal odvolanie proti rozsudku krajského súdu. Dňa 25. októbra 2005 najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Obo 223/2004 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil. Dňa 23. januára 2006 krajský súd rozhodol rozsudkom tak, že žalobu zamietol. Dňa 27. februára 2006 žalobca podal odvolanie proti rozsudku krajského súdu. Dňa 15. februára 2008 sa na najvyššom súde konalo pojednávanie, na ktorom najvyšší súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Právny zástupca žalobcu a žalovaného prevzali rozsudok najvyššieho súdu 3. apríla 2008. Ústavný súd konštatuje, že v konaní krajského súdu zistil aj neefektívne úkony, pretože najvyšší súd opakovane zrušil jeho rozhodnutie.

Ústavný súd zistil, že v tomto súdnom konaní došlo k nečinnosti najvyššieho súdu. Nečinnosť najvyššieho súdu bola zistená od 10. marca 2006, keď vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie, do 15. februára 2008, keď sa na najvyššom súde konalo pojednávanie, na ktorom najvyšší súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (nečinnosť najvyššieho súdu 23 mesiacov). Krajský súd konal síce plynule, avšak jeho činnosť bola neefektívna, pretože rozhodnutie krajského súdu bolo dvakrát zrušené najvyšším súdom, v dôsledku čoho sa konanie na krajskom súde predlžovalo. Postupom krajského súdu a najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu krajského súdu a najvyššieho súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že konanie začalo ešte v roku 1999, konštatuje, že celková dĺžka konania - takmer 9 rokov (z toho na krajskom súde sa konalo od 15. januára 1999 do 17. júna 2001, od 4. marca 2002 do 27. júna 2004, od 9. decembra 2005 do 5. marca 2006 a na najvyššom súde sa konalo od 18. júna 2001 do 3. marca 2002, od 28. júna 2004 do 8. decembra 2005, od 6. marca 2006 do 15. februára 2008) nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prieťahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnilí ústavný súd k záveru, že právna vec sťažovateľky nebola prerokovaná bez zbytočných prieťahov. Ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cb 34/99 a postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to, že súdne konanie bolo na najvyššom súde skončené vydaním rozsudku 15. februára 2008 (doručený právny zástupcom účastníkov 3. apríla 2008), ktorým bol potvrdený rozsudok

súdu prvého stupňa, rozhodnutie ústavného súdu o prikázaní najvyššiemu súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Obo 46/2006 konal bez zbytočných prieťahov, bolo už bezpredmetné.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 50 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 000 Sk voči krajskému súdu a najvyššiemu súdu poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania pred krajským súdom a najvyšším súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby sťažovateľka viac ako 9 rokov čakala na výsledok súdneho konania. U sťažovateľky oprávnene takýto postup krajského súdu a najvyššieho súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľky, z princípov spravodlivosti a zo spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie spolu v sume 50 000 Sk, ktoré sú krajský súd a najvyšší súd povinní zaplatiť sťažovateľke v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením jej označených práv.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si v sťažnosti zo 14. decembra 2007 uplatnil trovy konania v sume 3 712,30 Sk (2 970 Sk + 19 % DPH + 178 Sk režijný paušál). Základom na výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej

republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume uplatnenej jej právnym zástupcom, t. j. 3 712,30 Sk z dôvodu trov právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť krajského súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnemu zástupcovi sťažovateľky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. mája 2008